

NEODVISNOST

Izhaja tedensko — Velja po pošti dostavljen: na mesec Din 6.—, za tujino na mesec Din 10.— — Oglasi po tarifi

Tednik za vsa javna vprašanja

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova 47 — Telefon 26-16 — Rač. pošne hran. 17.160 — Rokopisov ne vračamo

Listnica uredništva

Z današnjo številko je prevzel uredništvo g. Štefan Kovač, odvetniški pripravnik v Mariboru.

Naprednost in »naprednjaki«

Te dni se je v Ljubljani vršila banovinska konferenca omladine JNS, ki naj bi po pisanju jeenesarskih listov pomenila »praznik slovenske mladine«. Človek se ob takih naslovih z začudenjem vpraša, kaj naj bo neki naprednega na tej mladini, ki predstavlja mlado gardo stranke, ki se je na oblasti in v opoziciji, v teoriji in praksi, pokazala kot najreakcionarnejši, najbolj nazadnjaški element v našem političnem življenju? Čas je že, da tudi o tem izpregovorimo kako besedo in vzamemo svoje določeno stališče, to še tem bolj, ker pristaši Petra Živkovića na Slovenskem pod geslom naprednosti love na svoje fašistične limanice elemente, ki nikakor niso fašistični, marveč demokratiški, v svojem bistvu napredni in pošteni. Zlasti velja to za Sokolstvo, katerega dobršen del ravno taka gesla, ki se v ustih jeenesarskih voditeljev izpremene v brezsebinsko frazo, skušajo oddaljiti od skupne fronte vsega slovenskega ljudstva in ga vpregajo v voz protiljudske, protislovenske, fašistične politike JNS, ki je načelom Tyrša in Fügnerja popolnoma nasprotna.

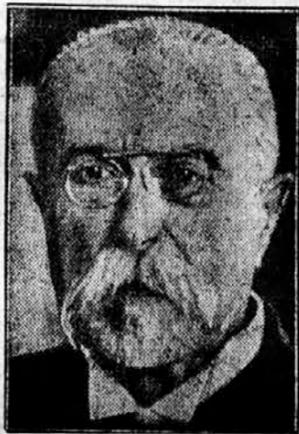
Naprednost je pri nas pred vojno imela v zakupu liberalna stranka. Najsi je že bila politika te stranke še tako žalostna karikatura načel velike francoske revolucije, moramo nekaterikom iz njenih vrst vendarle priznati vsaj mrvico naprednosti, če pod naprednostjo v tistem času razumemo boj za nacionalno osamosvojitve slovenskega naroda, za njegovo socialno, kulturno in gospodarsko povzdigo, boj, naperjen proti glavni oviri napredka vseh slovanskih narodov v osrčju Evrope, proti avstro-ogrski monarhiji in njenim domačim podrepnikom Sušteršičevega kova. Toda če vidimo bistvo naprednosti v tem in ne v »farški gonji« predvojnih liberalnih listov, potem mora nujno odpasti liberalni monopol na naprednost, ker v vrsti imen slovenskih naprednjakov nikakor ne sme in ne more manjkati ime Janeza Ev. Kreka.

In danes? Kakšno zvezo naj ima naprednost s fašizmom, s stranko šestojanuarske diktature?

Fašizem v svoji teoriji in praksi ne priznava enakosti narodov, ovira razvoj drugih narodov in jim z najbrutalnejšimi sredstvi onemogoča, da bi prinesli svoj delež v zakladnico občečloveške kulture. Z dekreti briše s površja popolnoma razvite, izoblikovane narode in jim z izumetničenimi pojmi o vsedravnju »nacij« odreka obstoj in nadaljnji narodni razvoj. To je fašistični totalitarizem v nacionalni politiki, ki pomeni potujčenje in smrt malim narodom. Nacionalno in socialno zatiranje, to je prva in zadnja beseda fašistične teorije in prakse, prakse, ki jo je imel slovenski narod v dolgoletni dobi jeenesarske diktature pri ložnost dobri spoznati. Fašizem, ki je bil na oblasti, ne predstavlja nič drugega kakor odkrito teroristično diktaturo najreakcionarnejših, najbolj šovinističnih, najbolj imperijalističnih elementov finančnega kapitala. Fašizem s svojim kanibalskim razizmom, za katerega se po raznih »Nasih mislih« navdušuje tudi dična slovenska, odnosno dravobanska »napredna omladina«, s svojim militarizmom, ki postavlja vse narodno gospodarstvo v službo uničevanja kulturnih pridobitev človeštva, namesto v službo njegovega blagostanja in napredka, je danes najbolj nazadnjaška fašistična smer na svetu, ako sploh zasluži ime politične smeri.

In zdaj pride samozvani »naprednjak« iz Živkovićeve JNS in se postavlja v po-

Masaryk je umrl

T. G. Masaryk je umrl. Poslovil se je eden največjih državnikov in najpopularnejših državnih poglavarjev sedanjosti, mož čigar jekleno energijo in fanatično ljubezen do resnice so morali priznati tudi njegovi najhujši sovražniki. Kot strastni bojevnik za svobodo in samoodločbo malih, tlačanih in zatiranih narodov, ter iskreni neizprosni zagovornik demokracije si je pridobil spoštovanje in ljubezen ne le češkega oziroma slovaškega, ampak vsega evropskega delovnega ljudstva, še prav posebej pa delovnega ljudstva malih narodov, ki jim je pokazal ne le svetli vzgled trde borbe za svoje pravice, ampak jim je z besedo in dejanjem stal celo svoje življenje ob strani.

Rojen kot sin najnezatnejšega cesarjevega služabnika, je prehodil čudovito pot od ključavničarskega in kovaškega vajenca preko vaškega pomožnega učitelja in organista, gimnazijskega suplenta, vseučiliškega profesorja in narodnega poslanca do revolucionarja, ki je kot najvidnejši reprezentant teženj svojega naroda zrušil habsburško cesarstvo in postal prvi prezident politično osvobodjene Češko-slovaške republike.

Slovensko delovno ljudstvo, ki se ga ob njegovi smrti s spoštovanjem in ljubeznijo spominja, si ne želi drugega, kakor da bi njegove misli, posebno njegove misli o demokraciji, ki jih pri nas toliko citirajo, tudi izvajali. J. A. D.

Demokracija vstaja

Pomemben uspeh združene opozicije.

V sredo, dne 15. septembra so zastopniki vseh treh strank srbske opozicije sporočili dr. Vladimirju Mačku, kot predsedniku hrvaške kmečko-demokratske koalicije, da so se te stranke zedinile v načelnih točkah sporazuma s Hrvati, na podlagi dr. Mačkovega stališča, kar predstavlja odločilen korak v vprašanju bodoče državne ureditve. Istega dne so odborniki kmečko-demokratske koalicije v Zagrebu obvestili o tem načelnem sporazumu tudi edinega preostalega člana slovenskega odbora kmečko-demokratske koalicije izza 1927. leta, dr. Kukovca, predsednika kmečko-delavskega gibanja v Sloveniji.

Razveseljivo je in z zadoščenjem čujemo, da je bil ta sporazum med Zagrebom in Beogradom dosežen v popolnem skladu z resolucijo, ki so jo 4. julija 1937

sprejeli zaupniki slovenskega kmečko-demokratskega gibanja: poudarjanje važnosti združitve demokratičnih sil, prehodna koncentracijska vlada, ki naj sestavi načrt za novo državno ureditev, uveljavljanje novih liberalnejših političnih zakonov in razpust skupščine.

Slovensko kmečko-delavsko gibanje je torej že davno predlagalo to rešitev kot načelni sporazum vseh opozicijskih demokratičnih sil — saj je z vsemi demokratičnimi skupinami opozicije dejansko sodelovalo.

Naj bi združena opozicija, ki bi odsele nastopala kot enoten politični blok, kljub vsem nevoščljivim in ljubosumnim podtikanjem, s katerimi je naša reakcija skušala zmanjšati njen uspeh, čim preje prinesla konsolidacijo notranjopolitičnih razmer!

Pojasnilo kmečko-delavskega gibanja

Pristaši kmečko-delavskega gibanja, ki so si že 4. oktobra lanskega leta z vednostjo in odobritvijo kmečko-demokratske koalicije v Zagrebu sporazumno določili svoj izvršilni odbor, so kljub težkim oviram vztrajali pri zbiranju demokratičnih sil zlasti med kmeti in delavci. Premagali so spletke nasprotnikov ter ostali tudi po izstopu nekaterih članov odbora slejkoprej borci za demokracijo in socialno pravičnost. Danes je storilo gibanje korak naprej: tednik »Neodvisnost«, ki je doslej gibanju služil le prostovoljno, je postal glasilo kmečko-delavskega gibanja Slovenije. Odgovorno uredništvo je v sporazumu s sodelu-

jočimi pristaši kmečko-delavskega gibanja prevzel član njegovega vodstva.

Prav tako bo služil gibanju v Ljubljani izhajajoči 14dnevnik »Kmečka sloga«, katere izdajatelj tudi pripada vodstvu kmečko-delavskega gibanja. Tudi ljubljanski »Delavski list«, ki štiti sindikalne interese delavstva in v Kranju izhajajoča »Sobota« pišeta v smislu načel, ki jih zagovarja naše gibanje.

Kmečko-delavsko gibanje pristopa k trdnejši izgraditvi svoje organizacije in svojega programa. Delovanje kmečko-delavskega gibanja bo v prvi vrsti budno zasledovalo politiko kmečko-demokratske koalicije, varovalo si bo pa v Sloveniji

zo nosilca napredka nasproti slovenskemu kmetu, ki je v najhujših dneh jeenesarske diktature znal dati duška svojem ogorčenju nad narodnimi izdajalci, predstavniki režima nacionalnega in socialnega zatiranja, nasproti slovenskemu delavcu, ki je ramo ob rami s slovenskim kmetom s svojimi prsi zaustavil pohod fašističnih orjunaških tolpe, katerim so na Slovenskem kumovali baš današnji očetje JNS, in katerih tradicije nadaljujejo nadebudni »napredni« fantje.

Toda to poudarjanje »naprednosti« zveni danes tako, kakor da se hočejo fašisti iz JNS po čisto hitlerjevskem receptu proglasiti za nekak voditeljski sloj, ki je poklican, da vodi zaostalo »klerikalno«, »nazadnjaško« slovensko ubogo gmajno v interesu peščice domačih in tujih magnatov. To je hkratu navadno zasramovanje tiste ogromne večine slovenskega naroda, ki nikdar ni bila in nikdar ne bo v taboru fašističnega nazadnjaštva in bi ko samo brez in proti »naprednim« fihlerjem iz JNS mogla razviti vse tiste ogrom-

ne tvorne sile, ki jih še krije v sebi.

Danes se bolj ko kdaj prej uredničujejo prerokbe velikega genija slovenskega naroda, Ivana Cankarja, čigar besede so jeenesarski »naprednjaki« trgali iz slovenskih šolskih knjig: danes se kot nosilec idej nacionalne svobode in neodvisnosti, socialnega, kulturnega in gospodarskega napredka na vsej črti uveljavlja delovno ljudstvo kot najštevilnejši, edini res narodni, napredni element, najodločnejši prvobornik za njihovo uredničenje pa je delavski razred kot danes najnaprednejši družabni razred.

To je napredna fronta sedanosti! Na Slovenskem ona počasi, a gotovo briše tradicionalne meje med klerikalizmom in »naprednjaštvom« in jih nadomešča z drugimi; v tej novi napredni fronti se morajo združiti vsi slovenski demokratični elementi brez ozira na njihovo versko in politično prepričanje, organizirani in neorganizirani delavci vseh sindikalnih in političnih pravcev, katoliški kmetje iz bivše SLS, zares demokratični

svojo samostojnost in sodelovalo z vsemi opozicijskimi strankami, v kolikor se borijo za resnično demokracijo. Praktičnih uspehov za posameznike, kakor jih obljubljajo razne konjunkturke stranke, ki so že davno izgubile tla v lastnem narodu naše gibanje seveda ne nudi. Komur pa je za nesebično borbo za potrebe slovenskega naroda, mu je pri nas polje udejstvovanja povsem zagotovljeno.

Prijatelji napredka kmečkega in delovnega ljudstva Slovenije pa so mogli videti že doslej dokaze v našem delu, da se nobena stranka ali struja za kmeta in delavca ne poteguje bolj iskreno in dosledno kakor kmečko-delavsko gibanje.

Slovenski smo radi izrednih razmer, v katerih živimo, danes po veliki večini gospodarsko in socialno tlačeni in vidimo upanje na boljše bodočnost le v odločni borbi za socialno pravico, zato pozdravljamo v naših vrstah sotrudnike vseh slojev, ki odobravajo naše delo.

Dr. V. K u k o v e c.

»Španija most k enotnosti« je naslovil nemški socialni demokrat Erich Kuttner svoj nagovor, ki ga je imel pred XI. mednarodno brigado. Objavil ga je nemško-španski tednik »Pasaremos«. Zadnji stavki tega govora, ki je vzbudil veliko navdušenje, se glasijo:

»S ponosom gleda nastajajoča nemška ljudska fronta na vas. Pozdravlja vas, ki se borite za osvoboditev Španije in obenem za osvoboditev Nemčije. Za osvoboditev izpod najbolj ponižujočega jarma, ki je kedaj tlačil narode. Za osvoboditev od umazane sramote fašizma. Pozdravlja vas junake svobode s svojim bojnim geslom: Svoboda!«

elementi iz bivše SDS in iz vrst Sokolstva, kmetijci, ki so se odrekli Puclja in drugih fašističnih agentov v bivši SKS, na nasprotni strani pa bodo ostali sovražniki nacionalnega in socialnega napredka slovenskega naroda, Živkovičevi in Ljotičevi fašisti, pa tudi tisti reakcionarni voditelji druge vsedravnje stranke, ki so vkljub svojemu poudarjanju demokratičnosti v praksi zmerom pripravljene vezati se ne le s fašisti, marveč s samim Belcebubom, kadar gre za boj proti vsem resničnim naprednim, vseljuskim gibanjem sedanosti.

Ta nova slovenska napredna fronta, katere začetek predstavlja naše kmečko-delavsko gibanje, bo zadosti trdna, da se ramo ob rami z demokratičnimi silami bratskega hrvaškega in srbskega naroda postavi po robu vsem navalom mednarodnega fašizma od zunaj in od znotraj, da ustvari in brani svobodno demokratsko Jugoslavijo na temelju narodne enakopravnosti in svobode vseh južnoslovenskih narodov. —rI.

Naša kultura

Kulturni drobiž

Cankarjeva družba v Ljubljani najavlja za l. 1938 sledeče štiri knjige:

1. Koledar Cankarjeve družbe za 1938 s prispevki domačih in tujih avtorjev ter likovnih umetnikov.

2. Mimica Koničeva: Sinovi pred mestja, roman iz delavskega življenja, ki ga je napisala 18 letno dekle. Avtorica je kakor zatrjuje izreden pisateljski talent.

3. Tone Maček: Zenin iz Amerike. Tone Maček ima že svoj krog čitateljev, de-voja pod pseudonimom Čulkovski in ne rabi posebne reklame.

4. Matevž Selan (pseudonim): Francija, knjiga, ki najinformira slovenskega delavca o tej zemlji svobodoumja in demokracije.

Naročnina 20 Din pač za nikogar, ki se zanima za dobro čtivo, ne bo previsoka.

Katoliška akcija in »Dom in svet«. Novine Slovenske krajine (12. sept. 1937) pišejo:

Novine Slovenske krajine (12. sep. 1937) pišejo:

Prva zahteva in dolžnost je danes Katoliška akcija, pri dijakih torej Mladci, šele nato sledi drugo: kongregacije, športna in odrska društva »Zavednost«, itd. Ne nasedajte raznim vplivom ki vas hočejo cepiti v vse mogoče struje in skupine ter tako odtujevati idealu Katoliške akcije, tudi če so te v še tako dobri veri, naj bo to skupina okrog »Straže« ali okoli kaknega posameznega »voditelja«. Edinstvo je sveta stvar in težko onemu, ki jo danes krši. Varujte pa se zlasti one nekatoliške miselnosti, ki oznanja neko svojevrstno, polovičarsko krščanstvo in ki jo zastopa pri nas revija »Dom in svet«. Zadnji dogodki v bližini »Doma in sveta« so jasno pokazali, kam ta miselnost vede.

V Narodnem gledališču v Zagrebu so priredili studentje demonstracijo v znak protesta, ker je ukinjeno dijaško parterno stojišče in jim je urejeno stojišče na galeriji, od koder niso mogli ničesar videti. Današnje gledališke zgradbe so še vedno preostanek onih fevdalnih dob, ko je za gospodo bilo določena loža, proletarijat pa se je potil pod stropom v galeriji. Dijaški protest v Zagrebu je opomin današnjim gledališkim arhitektom, da razvrstijo mesta v gledališču po demokratskih načelih, kot je to bilo nekoč v stari Grčiji.

V skopljanskem gledališču bodo v letošnji sezoni igrali štiri slovenska dela: Kreft: Malomeščani, Velika puntarija. J. Kranjec: Direktor Campa in Brnčić: Med štirimi stenami.

Kulturna svoboda. Kot poroča »Jugoslovenski Lloyd« z 11. sept. je hotelo ljubljansko gledališče otvoriti sezono z znano Cankarjevo farso »Pohujšanje v dolini Sentlorijanski«, pa jo je oblast prepovedala.

Švejk v Avstriji prepovedan. Razpečavanje znane Haškove knjige »Zgodbe dobrega vojaka Švejka«, ki je doživela v svetu ogromen uspeh, so v Avstriji prepovedali. Našli so namreč paragraf, po katerem so obsodili Švejka radi žaljenja verskih čustev — v resnici pa avstrijski klero-fašizem ne more dopustiti, da bi ga satirni Hošek motil v njegovi monarhični zasanjanosti.

Ossietskoga, Nobelovega nagrajenca je, kakor beremo v listih neki Wanow, ki je izkoristil nepoučenost pisateljeve žene, ogoljufal za ogromen del Nobelove nagrade. Iz razgovora, ki so ga baje imeli z Ossietzkim, se bo pisatelj po ozdravljenju preselil v Švico ter se bavil z medicinsko fotografijo. V pristnost razgovora dvomijo...

Ruski avijatik Vodopjanov ki je preletel severni tečaj piše roman: »Osvojitve severnega tečaja. Izšel bo v več evropskih jezikih.

Wernerjeva drama »Na ledeni plošči«, ki smo jo tudi pri nas videli, je v Italiji prepovedana.

Na drugem kongresu književnikov za obrambo kulture, ki se je vršil v Parizu sta bila izvoljena Aleksander Vučo in Miroslav Krleža kot predstavnika Jugoslavije v mednarodnem odboru.

IZ MASARYKOVIH DEL.

Nikoli nisem bil nacionalen šovinist, niti nacionalist nisem bil — že prej sem rekel, da sem že od svoje mladosti občutil narodnost s socialne in pravne plati — tlačenje narodnosti je zame greh proti ljudstvu in ljudskosti.

Mi socialisti verujemo, da bomo izkoreninili zlo.

Demokracijo branim tudi proti diktatorskemu absolutizmu, pa naj si to pravico do diktature prisvajajo cerkev, država, proletarijat — ali kdorkoli.

Kmetje in zadružništvo

Se danes se kmetje naslanjajo na meščanske stranke, čakajoč drobtinic iz njene bogate mize. Še vedno verujejo puhlim besedam prilizovalcev, ki sejejo med kmečki stan razdor in sovraštvo, samo da nad jim lahko vladajo.

Položaj kmečkega stanu se bo izboljšal šele takrat, kadar bo kmet vzel svojo usodo sam v svoje roke, kadar se bo otresel »varuštva« meščanstva. Zato je potrebno, da se sam politično in gospodarsko organizira. Za izboljšanje svojega materialnega stanja je potrebno, da si osnuje ekonomske organizacije. Sem spadajo pred vsem zadrage. Zadrage so med našimi kmeti že precej razširjene, toda velika napaka teh vseh je, da so njih člani samo pripadniki ene ali druge stranke ter da te zadrage niso povezane med seboj v močno gospodarsko celoto.

Ako se hočejo doseči resnični uspehi, je potrebno, da se vsi kmetovalci organizirajo v zadrage, da zadrage iste vrste

osnujejo centralo, vse centrale pa da se povežejo med seboj v vrhovni kmetijski zadružni svet, katerega naloga bi bila skrb za vesplošni napredek kmetijskega zadrugarstva. Poedine centrale ne bi smele biti samo nadzorne oblasti, nego ena bi organizirala vso proizvodnjo kmetijskih pridelkov, druga njih prodajo, tretja nakup kmetijskih potrebščin, četrta pa kredit za kmetovalce.

Tako bi se n. pr. v vsaki občini osnovala prodajna zadruga; vsi viški kmetijske proizvodnje bi se prodajali samo zadrugi, ta bi robo sortirala in pravilno pakirala ter jo oddajala centrali ali pa prodajala krajevni konsumni zadrugi. Tako bi se doseglo mnogo koristi. Omogočilo bi se večje cene proizvodov, ker bi izginila škodljiva konkurenca ter bi se izločili posredniki in ker bi zadrage bile v stanju, da prodajajo sortirano in dobro ohranjeno blago. Prihranilo bi se tudi mnogo na času; kmetu bi več ne bilo

treba, da vozi svoje pridelke po ure in ure daleč na trg, večkrat celo zama. Zadruga bi bila njegov sigurni odjemalec po naprej določenih cenah.

Tu sem pokazal samo en primer, namreč kako naj bi kmetje organizirali prodajo svojih produktov. Na sličan način bi lahko organizirali tudi zadružni nakup svojih potrebščin in zadružno uporabo poljedelskih strojev, ter zadružno proizvodnjo onih produktov, katerih izdelovanje se za posameznika ne bi izplačalo, tako n. pr. proizvodnja sira, masla, slanine, raznih semen, plemenske živine itd.

Kmetje, zama iščete pomoči od zgoraj! Ne frak in ne talar vam ne bosta pomagala, kakor se je jedrnatno izrazil naš veliki Cankar. Oklenite se zadružništva, kajti le z združenimi močmi boste v stanju, da se mirnim in pravnim putem gospodarsko osamosvojite izpod nadvlade velekapitala in da sebi ustvarite boljšo bodočnost.

R a m u h.

Prepovedana prireditvev

»Slovenec« z dne 5. t. m. poroča:

Za sredo, 8. t. m. je bila nameravana v Škoičah velika slovenska kulturna prireditvev pri kateri bi sodelovalo šest pevskih zborov in sedem tamburaških društev iz sosednih župnij. Prireditvev je bila zamišljena kot dostojna manifestacija slovenske koroške pesmi. »Koroški Slovenec« pa sedaj poroča na čelu lista, da se vsled nepredvidenih težkoč prireditvev ne bo vršila. Čeprav iz gornjega obvestila ne sledi nedvomno, da bi bila prireditvev s strani oblasti prepovedana, si je vendar »napredvidene težkoč« mogoče tolmačiti edinele z oblastno prepovedjo nastopa. Vse kaže, da postaja nemška brezobzirnost na koroškem z vsakim dnem večja. Med tem, ko se Slovincem prepoveduje nedolžna pevska in kulturna prireditvev, je koroškemu hitlerjanstvu dovoljeno, da uprizarja prava politična zborovanja... (podčrtali mi). Tak je po-

Slike s sveta

Bilo je v zatočišču za brezposelne v Feldkirchu. Obmejno mesto med Avstrijo in Švico. Lilo je kot iz škafe. Sedel je v kotu za mizo in brisal si je mokro glavo. Bil je visok in krepak, njegov razumni obraz suh, vpadel. Svetli, nalahno kodrasti lasje nad visokim čelom »Odkod?« g avprašam nemško. »Deutschland.« »Za kruhom?« »Ne, pobegnil iz koncentracijskega. Sicer pa ne vprašuj! Saj se ne poznamo. O marsičem ti zato ne morem kar tako pripovedovati, kako je pri nas...« »Pa to tako ni nobena tajnost, kako delajo pri vas v koncentracijskih zlogodih...« »Da, tepejo, mučijo, živinsko delo za batine in glad... To veste... Kot da bi bilo to najvažnejše... Sicer pa jih bo res kmalu več zaprtih kot prostih...« »Kaj pa politično življenje, ali...« »Sem že rekel, da o tem ne bom govoril. Nekaj načel moraš vendar obdržati... Če si tudi že tako na psu kot jaz...« upiral je glavo na obe pesti. komolce na mizi, čelo nagubančeno. Mrko je strmel pred se. Zarnica nad nami je le slabo svetila. Govoril je s potrpežljivo prizanesljivostjo. Kot oče, ki razlaga radovednemu otroku. Pokroviteljsko in vendar včasih že nekoliko nestrpno. To ni bil neizobražen delavec, ki govori studentu... Bil je človek, ki je spoznal življenje iz njegove najbolj črne strani... V vsej svoji mladosti star veterani, ki ni rad govoril o svojih bolestinah spominih.

V zidu se je odprlo okence. Iz sosedne sobe je pomolil oskrbnik svojo glavo. Prijaviti se je treba! Vi tam v kotu, da začnemo pri vas, prinesite vaše dokumente, prosim! Ime... Poklic? »Delavec.« »Državljanstvo?« »Brez državne pripadnosti.« »Odkod?« »Naravnost iz tukajšnjega zapora. Švicarji so me izročili obmejni policiji... Inozemec brez sredstev...

ložaj na Koroškem: Slovincem se prepoveduje skromne kulturne prireditve... Tako »Slovenec«.

Naš tisk — naše orožje!

V državi Nebrasaka v Ameriki so uzakonili tzv. e u t a n a z i j o, t. j. dovoljenje, da smejo zdravniki bolnikom, ki absolutno nimajo nobenih izgledov na ozdravljenje s smrtjo skrajšati bolečine. To je prvi primer v svetovni zgodovini in vzbuja prav toliko glasov za kakor proti. Dočim govori za entanzijo usmiljenje in človekoljubje, govori proti njej mnogo zdravniških strokovnjakov, ki zatrjujejo, da absolutno neozdravljivih bolnikov ni, kajti marsikaka bolezen, ki so jo nekdanj smatrali za popolnoma neozdravljivo, danes to že davno ni več. Z eutanazijo pravijo, bi bila izpodrezana velika možnost za razvoj medicine, saj je celo stari Hipokrat od svojih učencev zahteval svečano prisego, da svoje zdravniške znanosti na noben način ne bodo izrabili zato, da bi komurkoli prikrajšali življenje.

»Nemec brez državljanstva je izročil oskrbniku odpustnico iz zapora... mora zapustiti v roku 8 dni avstrijsko ozemlje...« je bral oskrbnik. Zunaj je lilo nepretrgoma. Slišalo se je šumenje udarjajočih kapljic... »Pa kako živiš sploh?« ga vprašam. »Prosjačim... Kaj pa češ, crknit ne morem od lakote...« »Pa v Švici si se gotovo še lahko prilično preživljal?« »Da, to že, pa orožniki te takoj primejo, izženejo čez mejo... Petkrat sem že bil v Švici... Vedno znova te »šubirajo...« »Pa kaj si izgubil tam, da se vedno vrneš? In čez mejo priti ti je tudi taka malenkost?« »Ni je države, ki bi imela take meje čez katere se ne bi dalo priti. Šla sva vsak po svojo skodelo kave s kosom kruha, ki nam jo je pomolil oskrbnik skozi okence. Drobila sva si kruh v kavo. Bila je vroča, toda bila sva izstradana, hlastno sva požirala. Hočem v Španijo...« V sobi je nastala grozna tišina. Le tu pa tam se je čulo drzljanje žlice ob skodelinem dnu... Bilo mi je kot da bi bil rekel: Dam svoje življenje v boj za svoje prepričanje. Dam ga iz svobodne volje v veri na boljšo bodočnost človeštva. Žrtvujem se. Grem v smrt... V meni je odmevala le ta beseda... Smrt... Čeprav neizgovorjena, je legla nad sobo, težka kot megla... »Petkrat sem že poskusil priti skozi Švico. Samo, da pridem enkrat v Francijo... Potem je vse lahko.

Prihodnji dan sva se poslovila. Dež je lil še vedno v debelih neprijetnih curkih. Postavil si je ovratnik svojega obrabljenega suknjica pokonci, v roke je vzel majhen zavoj, nekako v velikosti knjige — vse njegovo premoženje... Potem je odšel. Z okornimi koraki, pogled v tla... Počasi je izginjala njegova visoka, krepka postava v dežju. Franc Preis.

Divizija brez imena

Ilija Ehrenburg.

Fašisti lahko napredujejo, zavzemajo teren in pišejo zmagoslavna poročila.

Toda fronta radi tega ni nič manjša: strelja se z leve, strelja se z desne, strelja se od spredaj, strelja se od zadaj.

14. marca so dvignili partizani 7 kilometrov od Cordobe vojaški vlak v zrak. 300 fašistov je pri tem poginilo. Cordoba-Montero: v zadnjih dveh mesecih je bilo uničenih pet vlakov. Pred kratkim so dvignili dva kilometra od Cordobe, v smeri proti Penarrovi most v zrak. Partizani so pobili 35 moč civilne garde, ki so čuvali most. Na cesti Cordoba-Penarroja so odvzeli partizani pri Espielu iz falangistične vojaške pisarne puške in strojnice. V Posadas so zaplenili tri tovarne avtomobile. V provinci Granada so razstrelili partizani vlak natovoren z granatami. Pri 41. kilometru na cesti Granada-Malaga so razrušili partizani tračnice, radi česar je prišlo do železniške katastrofe.

Ko partizani naberejo dovolj dinamita, gredo in razrušijo železniške tračnice. V fašistični Andaluziji ne obstoja več železniški vozni red. Vlaki pridrvijo navadno že pred določeno uro mimo: fašisti hočejo prevariti partizane. Vojaški vlaki imajo pred seboj vedno prazne vagone. Toda železničarji poznajo pota v gorovju. Oni imajo sicer falangistične legitimacije, toda delavska srca. Fašistični vojaki se bolj boje vlaka kot pa strelskih jarkov. Na mnogih železniških progah se vrši promet le še podnevi. Le redko si drzne nekdo potovati s svojim avtomobilom ponoči. Cordobski guverner potuje v sosedno vas, kot da bi šel na fronto: pred njim drvi dvajset motociklistov, v guvernerjevem avtu se nahaja poleg potnega kovčka tudi — strojnica.

Marca meseca je izjavil general Queipo de Llano po radiju: »Mi bomo kmalu pokazali rdečim banditom, kaj so naši junaki! Poslali bomo ducat dobrih nacionalistov, ki bodo očistili marksistične ceste, po katerih križarijo njihovi ukrađeni avtomobili.«

V teku zadnjih mesecev sem zelo često potoval skozi Andaluzijo, Kastilijo, Llancho, Aragonijo, Katalonijo. Često sem potoval tudi ponoči. Toda nikdar nisem slišal o belih partizanih. Kmetje so pri srčno pozdravljali naš avtomobil.

Govoril sem z zastopniki nekaterih partizanskih oddelkov, ki se bore v provinci Granada in Cordoba proti Queipo de Llano. Andaluzijske gore izgledajo puste. Vendar v njih prebivajo ljudje. Tu prebivajo oni, ki nočejo prebiti pod istim krovom s fašisti. Človek beži v gore. On blodi dan ali dva ali celo ves teden okoli. Nato sreča drugega človeka. Ponoči napadeta ta dva nova prijatelja spečo stražo. Sedaj imata vsak svojo puško, in tako postaneta partizana.

Vsaka gorska steza jim je poznana: tu so rojeni. Kmetje jim dajejo kruha in vina. Prejšnji teden je peljal neki kmet iz vasi Feran Nunes sod vina fašističnim oficirjem. Pogleda na okoli — cesta je prazna. On obrne mulo v gore. Partizani dobe sod vina, kmet dobi puško in ostane pri njih. Iz vasi Ovejo so prešli 23. aprila trije kmetje k partizanom. Pripeljali so s seboj konja in devet mul.

Stari Sancho je pripeljal republikanskim prednjim stražam sedem ovac. Rekel je: »Daj potrdilo. Predajem svoje ovce republikani. Ko bo vojna končana, mi jih povornete. Sedaj se nimam časa baviti z ovcmi. Ubili so mi sina.«

Izigne. Čez šest tednov se vrne na isto mesto. Prinesel je s seboj avtomatsko puško in denarnico z vsemi dokumenti ubitega oficirja. S težko muko je štel na grobih, iznakaženih prstih: šest, sedem, osem... Zopet sem enega falangista upihnil. Spočil se bom in grem naprej. Mesec je izginil — najboljši čas za delo. Kako je z mojimi ovcmi?«

Koliko jih je v gorah? Tisoč? Deset tisoč? Tega nihče ne ve. Njih ne moreš videti. Izginejo in se zopet prikažejo iz zemlje. Igraje prelete fronto. Neustrašeno napadejo oddelke Marokancev. Skrbno nosijo na svojih ramenih sirote brez staršev. Pred kratkim je ducat partizanov zaplenilo pri Fregenal de Sierra tovarni avto s patroni. Štirje vojaki se pridružijo partizanom, peti se upira: »Imam družino v Sevilli. On toži: »Za te patrone bom moral odgovarjati.« Črnooki Pedro mu izroči potrdilo: »Šest zabojev patronov in avto sem jaz, Pedro, komandant divizije, vzel s seboj.« Na to pridene eden izmed tovarišev smehljaje: »Če že divizija je treba navesti tudi ime divizije.« Pedro se smeje in pripše: »Komandant divizije brez imena.«

Glas iz naših krajev

Jesenice na Gorenjskem

»Počitniški seji« jeseniškega občinskega odbora sta se vršili 30. julija in 3. septembra t. l. Udeležilo se je prve seje 20 odbornikov, druge 24 odbornikov. Obe sta se pečali po večini s tehnično-upravnimi posli, oddajami obrtniških del in odobritvami raznih računov. Nastavljen je bil občinski zdravnik v osebi dr. Franca Berglja, ki je tudi železniški zdravnik; nekaterim pogodbenim uslužbencem so se uredile službene pogodbe na novo; končno pa je odgovoril župan na interpelacijo dr. Štampiharja z dne 9. julija t. l. glede aretacije župana Perka in ravnarja policijskih oblastev pri tem poslovanju. Gospod župan je dal zadovoljiva pojasnila o svojih korakih, za katere se mu je interpelant zahvalil s pristavkom, da gospod župan v danih razmerah verjetno ne bi mogel storiti več, kot je storil. Župan Perko je bil najprej aretiran, »ker se je vozil s kolesom in imel pri sebi nekaj zavitek«, nato pa še enkrat potem, ko je bil občinski odbor na Koroški Beli sklenil, da izroči odgovorne organe policijskega komisarijata zaradi prve aretacije župana državnemu pravdnikstvu v Ljubljani. O nadaljnjem poteku te zanimive zadeve bomo po možnosti še poročali. — Seje občinskega odbora z dne 3. septembra 1937 se je udeležil tudi okrajni glavar dr. Vrečer, ki si je ob sklepu seje izprosil besedo. Gospod glavar je navzoče občinske odbornike obvestil o želji banske uprave, naj spričo razširjanja klevet na račun sklepa narodne skupščine o konkordatu sodelujejo, da se bodo mogli klevetniki zalotiti. V ostalem je priznal, da ga seja občinskega odbora prepričala, da imajo vsi odborniki, še celo opozicionálni, le dobrobit občine in

občanov pred očmi. Glede na poziv gosp. glavarja je v imenu kluba SDL odgovoril dr. Stanovnik, ki je naprosil gosp. glavarja, da tolmači pri banski upravi mišljenje kluba, po katerem bo mogoče vsakršne klevetniške akcije z uspehom pobijati le ob svobodi tiska, zborovanja, shodov in besede. — Izven dnevnega reda se je občinski odbor po nagovoru župana spomnil tudi dolgoletnega občinskega zdravnika dr. Kogoja, ki je dne 3. avgusta t. l. umrl. Namesto venca je občinski odbor soglasno votiral Din 300.— za knjižno revnino učencem meščanske šole. — »Na mejah«, lokalni list JRZ, je objavil grd napad na vladajočo večino v občini Koroška Bela, zatrjujoč, da so ob gasilski proslavi pripadniki te večine, ki je šla v volitve kot lista slovenskega delovnega ljudstva, trgali slovensko zastavo. Storičili so se po pobožnem pripovedovanju tega lista najprej zbrali na stanovanju znanega socialističnega voditelja, nato se pa podali na delo. To so take podrobnosti, da se vse čudi, zakaj dopisnik ni navedel imena, in da si javnost opustitev navedbe imen razlaga le z namero natolcovanja nedolžnih nasprotnikov. Gospod, ki ste dopisnik lista »Na mejah« za Koroško Belo, z imeni na dan! Kdo je tisti »znani socialistični voditelj«? Kdo so tisti, ki so strgali zastavo? Če je kdo res napravil očitano dejanje, naj ga javnost pozna, pa naj bo potem v kateremkoli tabornu že! — Policijski komisariat na Jesenicah je kaznoval tri delavske žene, ker so zbirale podpise na prošnjo, ki bi se poslala banski upravi, da bi dovolila občini razpolagati s primerno vsoto za nakup šolskih knjig revnim šolarjem.

Neorganiziranim!

Sovlje-Ječica 13. septembra.

Vse, kar si je človek tekom mnogih let pridobil je delo organiziranih množic — posameznik si je pridobil le prav malo. Le v skupnosti z ostalimi sotrpini se je človek rešil suženjstva in si priboril svoje pravice.

Stari delavci se še spominjajo, kako so delali po tovarnah 16—18 ur dnevno, a ko so opešali in bili za delo nesposobni niso imeli niti vinarja bolniške podpore.

Da se je skrajšal delovni čas, da so se ustanovile bolniške blagajne, ki vsaj deloma pomagajo delavstvu v slučaju vseh in nezgod — vse to je zasluga močne delavske organizacije in vztrajnega dolgotrajnega napora mnogih združenih sil.

Vemo, da ja zatirane brez organizacije pomoči takorekoč sploh ni. Kdo upošteva posameznika, če toži, da ima preveč dela, da mu je znižan akord, da so mu odtrgali pri plači, da ga delodajalec ali delovodja po nepotrebnem gnjavi, da je njegova plača za vzdrževanje sebe in družine prenizka, da nima nikomur izročiti otroke če gre v tovarno? In kar teži najbolj nas žene, da se naše delo

plačuje nižje od mošketa. Prejšnji teden so a. pr. v naši tovarni dobile delavke 48—120 Din mezde, to je daleč izpod minima, s katerim je treba plačevati stanovanje in preživljati sebe. K temu pa je bilo odtrgano še 4—17.25 Din za starostno zavarovanje.

Bili smo seveda vsi ogorčeni in smo vse vprek kritizirali. A zavedati se je treba, da je glas posameznika le glas vpijočega v puščavi. Kako vse drugače bi nas upoštevali, če bi bili organizirani.

Delavci in delavke, če nas je kapital telesno zaslužil, ne dajmo se zaslužiti še duševno. Kajti um je tista sila, ki premagata telesno sužnost. Vsi se moramo zavedati, da pada največja krivda na tistega, ki ne priznava izpremenitvi in izboljšati današnji red.

Vsem delavcem in delavkam ključem: organizirajmo se, ker le združeni si bomo priborili lepše človeka vredno življenje.

Krivci! Je zadoščeno. — Eno dnevna stavka rudarjev v Trbovljah.

Trb. 15. 9. 1937.

Dne 9. 9. 1937 je rud. delavstvo stopilo v stavko. Vsej javnosti je gotovo bilo znano,

da so že večkrat delavski časopisi kakor tudi »Neodvisnost« poročali o rigoroznih šikanah rudarjev v rud. revirjih, osobito pa na obratu vzhod. okrožja rev. Terezija. Stanje rudarjev na tem obratu, ki so bili prideleni obratovodji g. Z. je bilo naravnost nevzdržno. Na dnevnem redu so bile šikane, kazni, trganje akord, postavk, odpusti itd. Rudarji nismo proti redu in disciplini. Prav nasprotno. Toda to, kar se je na tem obratu od nas zahtevalo, je bilo nemogoče. Vse intervencije, vse pritožbe, vsa kritika po časopisu in vsa svarila niso nič zalegla. Ko pa je bil odpuščen 30 let službujoči rudar Volgoj in je bilo namignjeno, da se baje sledi temu nekaj nadaljnjih rudarjev, pa je potrpežljivost rudarjev, ki je že toliko časa trajala minila. Rudarji so kot en moč, spregovorili: dovolj je izzivanja! dovolj šikan, dovolj terorja! Zahtevamo pravice! Rudarji so pokazali, da so enotni, solidarni in da se ne pustijo več terorizirati; rudarji niso hoteli več v rove. Tudi ostalo delavstvo vseh obratov se je pridružilo njim in vstrajalo kot en moč toliko časa, da se krivice, ki so vpile že do neba popravijo in da zadoščene trpečim in nedolžnim rudarjem. TPD, ko je uvidela enoten nastop rudarjev se je morala ukloniti upravičeni in disciplinirani borbi rudarskega delavstva in upoštevati njih zahteve. Po 24tih urah je rud. delavstvo zopet disciplinirano nastopilo svojo službo. Da si bo vsa javnost na jasnem: Rudarji niso stopili v stavko samo zaradi odpusta enga rudarja kakor o tem poročajo mešč. listi ampak ker rudarji krivic, šikanacij, terorja in vsemu tmeu že neupravičenih odpustov starih rudarjev niso mogli več prenašati zato so se poslužili skrajnega orožja, ki jim še preostaja za borbo ako ne zaleže več nobeno zakonito sredstvo.

To naj bo zrcalo vsem onim, ki mislijo in povdarjajo, da delavstvo ni za enotnost. Vsi si naj zapomnijo, da se delavstvo prebujata in ni več zaslepljeno in bo v bodoče šlo preko vseh onih, ki so proti enotnosti, proti pravi razred. borbi in ki hočejo štiti kapitaliste.

Reakcija dviga glavo

V zadnjem času opažamo intenzivnejše delovanje vseh fašistično usmerjenih krogov v Trbovljah, kateri so pričeli z nabitranjem članstva od hiše do hiše ter po kolonijah. Poslušujejo se propagande potom nekkih letakov, katere je izdalo vodstvo. Zbora z podpisom znanega fašista Dimitrija Ljotiča. Vsebinska in namen letakov je vzbuditi pri masi ogorčenje in odpor proti postoječem stanju v državi. Vse to pa seveda za dosego svojih osebnih ciljev, — dokopati se oblasti za vsako ceno.

Opozarjamo delavstvo da ne naseda tem fašističnim hujskačem, ki se po trinajstih letih vračajo med nas z spremenejeno krinko načrtnih gospodarjev. a v nižjih leži smrtonosno orožje, in v duši strasten pohlep po nedolžnih žrtvah. Delavstvo ni in ne bo pozabilo teh miroljubnih ljudi, — bivše Orjune, katerih nedolžne žrtve nas spominjajo na leto 1924. ko so s krvjo započeli svoj roparski pohod v našo dolino.

Naj bo ta nesrečna trinajsta obletnica opomin, vsem resnično miroljubnim in demokratično usmerjenim ljudem, a v prvi vrsti delavstvu in tistim, ki stojijo v zapreko oni skupnosti, ki bi morala biti steber in branik miru pred reakcijo, ki zopet vstaja.

Izkušnje nas učijo, da takšno zavlačevanje, kot se dogaja pri nas, daje fašizmu pobudo in moč, da se utrjuje in pripravlja svoj bojni načrt proti nam in vsemu, kar ni fašističnega. In kaj sledi temu: nedolžne žrtve. In odgovornost, kdo jo bo nosil? Saj se člani te fašistične organizacije že danes smelo ponašajo na orožje, katerega jim deli (pod prisego!) njih organizacija, katerega smejo uporabljati kjerkoli. Navodila kedaj ga smejo uporabljati, smo pa že itak preiskusili.

Zato opozarjamo tudi oblast na to, da napravi konec izzivanju teh fašističnih elementov z raspustom njih organizacije, in tako zagotovi splošni javni mir v našem okraju. A.

Kropa

Presvetla je Kroparska Gora. Čez 300 let je že stara, pa jo v tem stoletnem spancu moti le redka dogodivščina. Tako je bilo zadnjega ogromno povpraševanje po »Neodvisnosti«, ker je bilo priobčeno zanimivo pismo iz Kroppe, ki ga je pisal tovariš »Poguba« kot ga Kropljani imenujejo.

In ker sem videl zanimanje in firbec, ki ga vzbudi vsak članek o presvetli Kropi, sem se tudi jaz odločil, da kaj pohvalim, kar gotovo ne bo vsakemu prav. Še prej pa opozarjam, da lahko Kropljani odbite list pri naročnikih, katere prav dobro poznate, še boljše pa bo, če si »Neodvisnost« naročite, ker se bomo potrudili, da bomo večkrat komu »čestitali«.

Kaj je in kaj zna »Bog živi«?

Večkrat premišlujem, kaj je »Bog živi«. Nekateri pravijo, da je obnovitev Orla, drugi pa spet drugače — ... Zato na žalost vem le to, kaj zna »Bog živi«. V nedeljo 8. avgusta je bil prosvetni dan v Radovljici. Zvečer ob pol 10. uri sta se vračala dva voza iz Podnarta proti Privrenam. Bila sta navrhano polna samega »Bog živi«. Ta »Bog živi« je tako razsajal, da je na Ovsjiah, ki so za streljaj od Podnarta, zbudil skoraj vse ljudi, in ker mu še to ni bilo dovolj, je svojo moč preizkusil na Prizrenanah pri Finžgarju, kjer je s kamenjem pobil vse šipe. Tako sem spoznal, da je »Bog živi« napreden, kulturni, »ker razbija pri siromakih.

V nedeljo 22. 8. smo imeli v Kropi 40-letnico »Prosvetnega društva« (vštetli so namreč tudi posledek, v katerem društvo sploh ni delovalo!) Jubilej je bil »sijajno« obiskan. Po maši je bil obhod po trgu. V povorki so bili 4 jezdec (eden z državno zastavo...) potem godba, dva prapora ter 25 moških in 42 ženskih uniform, 49 narodnih noš ter 279 ostalega »ljudstva«. Skupaj torej kakih 490 komadov, kajti otroci so imeli večino. Opazovalcev ob česti ni bilo mnogo in tiste, ki so bili, jih je znani ng. R. spravil v spredov, da bi bilo več »navdušenja«. Pogrebno razpoloženje tega spredova je vsaj malo poživila godba. Nekateri hiše so bile okrašene z državnimi zastavami, ena celo s slovensko. Od 40 obljubljenih mlajev so le štirje poparjeno štrleli v nebo. Ponočno se je zabava nadaljevala. Opazovalec.

All bodo vzdržali?

Japonski izdatki za čete, ki se nahajajo v severni Kitajski znašajo danes do 100 milijonov yenov dnevno. Gospodarski položaj na Japonskem označuje veliko število konkurzov, ki so v zadnjih treh tednih zajeli celo nekatera velika tekstilna podjetja. Kurz japonskih deviz na londonski borzi je padel za 15%.

Če bo Kitajska le še nekaj časa vzdržala japonski pritisk in če ne bodo evropske fašistične sile prišle pravočasno japonski na pomoč, je videti, da ji bo kmalu pošla sapa ...

LISTNICA UREDNIŠTVA.

F. T. Sovlje. Veselilo nas bo, če se še oglašite. Posebno stvarna poročila, o položaju delavstva nam bodo dobrodošla. Kar se tiče slovnice, se ne bojte, bomo že popravili. A pišite, če le mogoče s peresom in po eni strani.

Izdaja konzorcij »Neodvisnosti«. Urejuje in odgovarja Štefan Kovač, odvetniški pravnik v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna, predstavnik ravnatelj Stanko Detela.

Naša temeljna vprašanja

Ako gledamo tako — in to gledanje je realno, naravno in edino pravilno — na naš slovenski evropski pomen in namen, potem smemo izreči o sebi tudi te-le sicer velike besede: Ako nas Slovencev ne bi bilo, bi nas bilo treba ustvariti!

Zakaj se potem Evropa tega ne zaveda! Zakaj nas je doslej vedno gledala z vseh strani — včasih celo s slovenske! — samo kot napoto in nas je dosledno kos za kosom krušila, da bi nas čimprej uničila in odstranila? Zato, ker nismo našega pomena in namena ter s tem koristi za njo niti sami nikoli do dna premislili in določili, še manj pa seveda skušali dokazati. Ako bi bili tisti, ki so nas med svetovno vojno brezglavo zastopali pri Zaveznikih, in tisti, ki so za nas govorili na mirovni konferenci v Parizu, to storili, danes slovensko vprašanje najbrže ne bi obstajalo kot mednarodni evropski problem, ali vsaj ne več v takem obsegu, kakor obstoja po Versaillesu in Rapallu.

Da smo bili Slovenci po svetovni vojni teritorialno raztrojeni in smo doživeli v času, ko so se skoraj brez izjeme vsi drugi veliki in mali srednjeevropski in vzhodnoevropski narodi združili ter osvobodili, tragično usodo bivše raztrojene Poljske, ni kriva samo Evropa, krivi smo tudi mi in morda celo največ mi! Največji zgodovinski trenotek je našel pri nas na vodstvu najmanjše in najnesposobnejše ljudi.

Slovensko vprašanje se zaradi tega ločuje že po sami prirodi stvari v: 1. slovensko vprašanje v Evropi, ki je mednarodno, in 2. slovensko vprašanje v kraljevini Jugoslaviji, ki je notranje. Slovensko vprašanje v Evropi je vprašanje odstranitve naše teritorialne raztrojenosti in zlitje v naravno enoto. To vprašanje obstoja in se ga Evropa tudi zaveda, čeprav le skrajno medlo. Krivda za to medlo je tu zopet pretežno na naši strani, v neiniciativnosti in splošni neaktivnosti naše zamejske propagande. Fatalistično (naš narodni značaj!) čakamo prekrizanih rok na »nekaj, kar se bo nekoč zgodilo«, opajajoč se do naivnosti s to prazno vero, nezavedajoč se, da se naše mednarodno vprašanje ne bo rešilo, če se tudi ves svet narobe obrne, ako ne bomo za to prej in pravočasno sami pripravili nujno potrebne podlage! Izkušnja po premirju v svetovni vojni, ko smo prav tako fatalistično pričakovali, da nam bo »vse kar nam pritiče samo po sebi dano«, s katero smo strahotno plačali to svojo nedoumljivo naivnost, bi nas morala vsak dan znova gnati na novo trdo delo.

Predvsem bi se pa morali zavedati, da je rešljivo naše mednarodno vprašanje samo v ohranitvi in rasti demokratičnih idej in ačel. Kot majhen narod se ne moremo naslanjati na silo, ampak edino le na načelo enakopravnosti in samoodločbe. Oboje je vsebovano samo v popolni demokraciji notranje in zunanje politike evropskih držav. Zato bi morali biti Slovenci že samo zaradi tega vsi do zadnjega najbolj goreči apostoli demokracije, ki preživlja v zadnjih dveh desetletjih sicer težko krizo, iz katere pa ne bo izšla poražena, ampak le še bolj očiščena in močna. Kdor zna pravilno gledati, presojeti in pojmovati razvoj sveta od pričetka rušenja teokratskega in potem aristokratsko-absolutističnega etatizma v Evropi in v svetu, o tem ne bo niti za trenotek podvomil. Napredek se poganja naprej vedno le v sunkih; zastoji in reakcije so zato vselej samo očiščevalni oddih. Tak očiščevalni oddih je tudi sedanja reakcija proti demokraciji, v katerem pa je kulminacija že prekoračena in je poraz reakcije nezatajljiv.

Nadaljnji sunek napredka bo torej zopet mogoč samo na poti demokracije. Kakšna bo zunanja oblika tega sunka, ni mogoče napovedati, dasi nas sedanji svetovni položaj sili k neki precej vidni prognozi. V tem sunku, naj se izvrši že v katerikoli obliki, bo napočila tudi ura reševanja našega slovenskega mednarodnega vprašanja. Ali bo rešeno in kako bo rešeno, bo zopet odvisno v prvi vrsti od nas samih. Gotovo je le eno: brez naših težkih naporov tudi tedaj in sploh nikoli ne bo rešeno! Za uresničenje svojih narodnih ciljev se je treba bojevati, treba je delati, delati in zopet delati. Koliko in kako, nas uči najbolj zgovorno Masaryk v svoji že enkrat omenjeni »Svetovni revoluciji«.

Temelj za to delo je določitev do vseh podrobnosti dognanega programa, katerega mora osvojiti ves narod brez vsakih samolastnih popuščanj ali pretiravaj po posameznikih. Najusodnejša je v trenutkih velikih odločitev lastna neodločnost in nesoglasnost. Pod pojmom programa mislim predvsem na točno določene in tudi za tuje argumentarično prepričljive meje zahtev. Nikoli se ne sme znova dogoditi kar se je leta 1918. in 1919., ko smo se v Ljubljani več mesecev prerekali o vprašanju, kakšno mejo naj zahtevamo na Koroškem! Tudi ves material, ki je potreben za utemeljitev zahtev, mora biti zbran, urejen in pripravljen že prej, da bo v trenutku akcije pri roki.

Razen tega nam naše mednarodno vprašanje nalaga dolžnost, presojeti in izkoristiti ves mednarodni razvoj samo z zrela našega končnega cilja. Od tega cilja nas ne sme

odvrčati nobena simpatija ali antipatija, izvirajoča morda iz različnosti svetovnega nazora ali česa drugega. Komur je nje-gov svetovni nazor več kakor rešitev našega slovenskega mednarodnega vprašanja v smislu končnega cilja, je izdajalec našega naroda in njegovih bitnih interesov. Takega izdajstva je danes veliko, in največ prav tam, kjer se slovenstvo najbolj naglašja. Ali ni to morda dokaz, da je v tem primeru slovenstvo le taktika, ne pa program?

UMIŠLJENA ALTERNATIVA. ALI MOREMO SLOVENCIM NEHATI BITI SLOVENCIM? ZA SAMOSTOJEN NARODNI POLOŽAJ. POMEN SLOVENCEV ZA JUGOSLAVIJO IN JUGOSLAVIJA ZA SLOVENCE.

Podlaga za opredelitev in po opredelitvi mogoče rešitev slovenskega vprašanja v Jugoslaviji so nam pokazale že dosedanje ugotovitve o edino možnem in pravilnem presojanju slovenstva, o razmerju Slovencev do srbsko-hrvaškega spora ter o definiciji slovenske narodne samobitnosti. Vendar se bo treba pri tej zadnji ustavititi tudi še v tem poglavju in razčleniti nekatere zapletljaje, ki jih ustvarja dani problem.

Pred vsem moramo ugotoviti, da slovensko vprašanje tudi v Jugoslaviji, kakor v Evropi, še ni rešeno in torej še v celoti obstoja. Da obstoja še po dvajsetih letih Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ter nato Kraljevine Jugoslavije, je krivo v prvi vrsti vmešavanje nas Slovencev v srbsko-hrvaški spor. To vmešavanje nas postavlja ves čas pred alternativo: 1. ali hočemo ostati dalje samostojen slovenski narod, 2. ali hočemo postati le del nekega drugega naroda?

Pri Srbih in Hrvatih je — kakor smo videli — odločitev v tej alternativni v glavnem le čustvenega značaja. Ako Srbi in Hrvati izjavijo, da so en narod, so en narod, ne da bi bilo treba enim ali drugim dosti žrtvovati od svoje sedanje dvojne narodne bistvenosti. Pri nas Slovincih pa odločitev za drugo vprašanje alternative ni samo čustveno, ampak zahteva našo popolno, stoodstotno preusmeritev v vsem. Tako preusmeritev bi zato pomenila stvarno menjava narodnosti. To pomeni, da bi morali nehati biti Slovenci in postati — kaj? Srbsko-hrvaški in naši unitaristi pravijo, da bi postali Slovenci v tem primeru Jugoslavlani. Toda to bi postali samo po imenu; po vsem drugem, povsej stvarni vsebini bi postali dejansko Srbohrva-

(Dalje).